

Wiesława STRABEL

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, Nysa

KRYTERIUM ZDROWIA W PROCESACH REWITALIZACJI MIAST ŚLĄSKICH

Streszczenie. Problem rewitalizacji miast jest potrzebą związaną z ogólnym procesem ewolucyjnych przemian społeczno-technicznych. Miasta Górnego Śląska stanowią w tym programie obszar szczególnie: polem badawczym i obszarami działania są tutaj przede wszystkim zagadnienia zdrowia publicznego, a w szczególności poprawa warunków życia mieszkańców na zdegradowanych, przemysłowych i poprzemysłowych terenach. Artykuł nawiązuje do planistycznego aspektu tej problematyki.

Punktem wyjścia są dane dotyczące miast centralnej części Aglomeracji Górnos Śląskiej (Katowice – Gliwice). Propozycja modelowego procesu rewitalizacji dotyczy Gliwic. Miasto to, na tle pozostałych miast Aglomeracji, ogniskuje największą ilość czynników warunkujących sukces tych działań.

HEALTH CRITERION IN SILESIAN CITIES REVITALIZATION PROCESSES

Summary. The problem of town revitalisation is a need connected with a general process of evolutionary social-technical changes. Towns of the Upper Silesia Region constitute in this program a special area. Namely, problems of public health and, in particular, improvement of inhabitants' life conditions on degraded industrial and post-industrial grounds are becoming here fields of investigation and areas of acting.

The paper is recalling a town planning aspect of this thematic. Moreover, an introductory basis is concerning town data referring to the central part of the Upper Silesia Agglomeration (Katowice - Gliwice).

The proposal of a model revitalisation process considers the town of Gliwice, which, on the background of remaining towns of Agglomeration, concentrates the biggest quantity of factors determining a success of this activity.

1. WPROWADZENIE

Za zdrowie przyjmuje się stan pełnej sprawności fizycznej, psychicznej i społecznej; z fizjologicznego punktu widzenia zdrowie jest to pełna zdolność organizmu do utrzymania

równowagi pomiędzy nim a środowiskiem zewnętrznym, a także do prawidłowego reagowania na zmiany środowiska i adaptacji do tych zmian; „nauką zajmującą się zdrowiem jest higiena, a utrzymaniem i przywracaniem zdrowia — medycyna”¹. Zdrowie publiczne natomiast odnosi się do stanu zdrowia całej populacji oraz dotyczy wiedzy ukierunkowanej na jego rozpoznawanie i rozwiązywanie głównych problemów zdrowotnych społeczności. Wszelką działalność, umożliwiającą ludziom zwiększanie kontroli nad sprawami dotyczącymi stanu zdrowotności i prowadzącą do poprawy zdrowia nazywamy natomiast promocją zdrowia.

W tym znaczeniu złożoność uwarunkowań zdrowia dla mieszkańców miast przemysłowych, dla społeczności dawnych rejonów, obszarów przemysłowych, wynikająca z kilkudziesięcioletniego utrzymywania się warunków zamieszkania i pracy niekorzystnych dla zdrowia - wskazuje nie tylko na zadania indywidualnej ochrony i promocji zdrowia.

Dla śląskich miast szerokie pojęcie „zdrowie” w szczególności i przede wszystkim oznacza rewitalizację miast. Braki w tych zasobach oznaczają niemożliwość zaspokojenia potrzeb mieszkańców w ich szerokim wachlarzu: od tych podstawowych (naturalnych, zwanych też fizjologicznymi, elementarnymi), po potrzeby wyższego rzędu (takie jak: psychiczne, wtórne), wynikające z psychiki człowieka, z jego stosunku do środowiska i otoczenia społecznego. Potrzeby te powstają w wyniku oddziaływania środowiska na człowieka, a ich zaspokajanie budują łącznie potrzeby w hierarchii od podstawowych po wyższego rzędu, formułowane w kategoriach biologicznych, psychologicznych, socjologicznych i ekonomicznych po cywilizacyjne.

W specyficznej sytuacji miast śląskich stanowiących obszary zagrożeń przemysłowych, ten zdrowotno-cywilizacyjny aspekt potrzeb wymaga ich kompleksowego ujęcia w wymiarze przestrzennym. Zadanie to winno być elementem polityki społecznej: w działaniach administracji państwowej, samorządów terytorialnych, organizacji itp. instytucji i organów, przez kryterium zdrowia rozumiemy tu przede wszystkim konieczność realizacji zadań odbudowujących, rewitalizujących, sprzyjających i zapewniających zdrowe warunki życia mieszkańcom miast aglomeracji górnośląskiej.

2. OBRAZ MIAST AGLOMERACJI GÓRNOŚLĄSKIEJ

Województwo śląskie stanowi najbardziej uprzemysłowiony region w Polsce i jeden z najbardziej uprzemysłowionych obszarów w Europie. Przez władze wojewódzkie przedstawiane jest w internetowych materiałach promocyjnych² poprzez określenie zalet i głównych wartości, takich jak:

- 1) Wielość i różnorodność połączeń infrastrukturalnych w obszarze województwa śląskiego, zapewniających powiązania zewnętrzne:

¹ wg definicji Powszechnej encyklopedii PWN© Wydawnictwo Naukowe PWN SA, Ency2005 Application.

² www.silesia-region.pl, oraz www.katowice.uw.gov.pl

- dwa korytarze transeuropejskiej sieci transportowej: korytarz Berlin - Wrocław - Katowice - Kraków - Lwów oraz korytarz Gdańsk - Katowice – Żylna,
 - Międzynarodowy Port Lotniczy "Katowice" w Pyrzowicach, oferujący połączenia z portami lotniczymi w kraju i za granicą,
 - sieć linii kolejowych, których gęstość ponaddwukrotnie przekracza średnią krajową, a przy tym trzy magistrale kolejowe zaliczane do międzynarodowej sieci E (AGC),
 - port śródlądowy w Gliwicach, który poprzez Kanał Gliwicki łączy region z Odrą, ale przede wszystkim przybliżył Odrę do Górnego Śląska i ma szansę zapewnić połączenie całej aglomeracji górnośląskiej drogą wodną z portami w Szczecinie i Europie Zachodniej (poprzez kanały śródlądowe Niemiec).
- 2) W wyniku restrukturyzacji przemysłu nastąpiły zmiany w gospodarczej aktywizacji województwa w kierunku rozwoju nowoczesnych technologii i towarzyszących im zmian w tradycyjnym zatrudnieniu:
- nadal dominujące górnictwo (60 kopalń wytwarzających 91,2% produkcji sprzedanej górnictwa węgla kamiennego w Polsce) oraz hutnictwo (18 hut żelaza i stali) – podlega głębokim procesom restrukturyzacyjnym,
 - powołano dwie specjalne strefy ekonomiczne (KSSE): katowicką i częstochowską, w których znalazły się największe zagraniczne i krajowe inwestycje (o łącznej wartości ok. 3 mld dolarów, w tym przede wszystkim związane z przemysłem motoryzacyjnym),
 - inwestycje zagraniczne przyczyniają się do tworzenia nowych miejsc pracy w branżach gospodarki o dobrych perspektywach rozwojowych, reprezentujących światowy poziom technologii, spełniając ważną funkcję w restrukturyzacji zatrudnienia w sektorach tradycyjnych dla Śląska (np. w Katowickiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej, o inwestycjach docelowo szacowanych na ok. 700 mln euro ma być utworzonych ok. 25 tys. nowych miejsc pracy).

Atrakcyjność inwestycyjna Województwa Śląskiego potwierdzana jest rankingami województw przeprowadzanymi przez różne Instytuty Badań, w których Województwo Śląskie znajduje się zawsze w czołówce. Ocenia się w nich „chłonność lokalnego rynku, strukturę rynku pracy, społeczny klimat dla inwestycji, skuteczność transformacji ekonomicznej, infrastrukturę techniczną i infrastrukturę otoczenia biznesu”.

Nie mamy jednak wiedzy o rankingach, w których oceniane byłyby takie efekty działań samorządów, jak np. efekty poprawy stanu zdrowia oraz bezpieczeństwa socjalnego i publicznego mieszkańców czy też poprawy jakości środowiska przyrodniczego i kulturowego, w tym zwiększenia atrakcyjności terenu.

Nie ma, pomimo że w uchwalonej przez Sejmik Województwa Śląskiego "Strategii Rozwoju na lata 2000-2015", w ramach celów generalnych, takich jak: rozwój cywilizacyjny regionu, tworzenie nowych miejsc pracy oraz poprawa jakości życia mieszkańców, zostały one ustalone: w 2. priorytecie (poprawa stanu zdrowia oraz bezpieczeństwa socjalnego i publicznego mieszkańców) i w 6. priorytecie (poprawa jakości środowiska przyrodniczego

i kulturowego, w tym zwiększenie atrakcyjności terenu). Nie wiemy też, jak zamierza się osiągnąć takie cele i jakimi narzędziami monitorować ich osiągnięcie.

Pilnej potrzeby działań naprawczych, kompensacyjnych i rozwojowych - otwierających nowe możliwości i szanse oczekują przede wszystkim duże ośrodki miejskie na prawach powiatu, w tym przede wszystkim: miasta od Katowic po Gliwice (7 miast) i dalej od Katowic po Dąbrowę Górniczą (dalszych 7 miast). Szczególnie bogaty problemowo i charakterystyczny jest zespół miast w paśmie Katowice - Gliwice.

Rys. 1. Zespół miast w paśmie Katowice – Gliwice, granice administracyjne, powierzchnie, liczba mieszkańców w roku 1991 (oprac. autora z 1992 r.)

Fig. 1. Conurbation in the Katowice – Gliwice range, administrative boundary, areas, number of city dwellers in 1991 (worked by author in 1992)

W skali regionalnej: tj. w planie rozwoju województwa śląskiego – miasta centrum Aglomeracji Górnośląskiej (AG) występują jako zespół miast graniczących administracyjnie, połączonych siecią dróg: od autostrad, przez tzw. Drogową Trasę Średnicową (DTŚ), do dróg i ulic lokalnych. Charakteryzowane są dość podobnym, największym w porównaniu do pozostałych miast województwa, udziałem terenów przemysłowych, poprzemysłowych, terenów przede wszystkim o najwyższym stopniu degradacji.

Wymienione powyżej miasta stanowią ośrodki miejskie na prawach powiatu w zespole miast centrum aglomeracji miejskiej³ (górnoszląskiej). Występują w pasie o długości ok.

³ Aglomeracja miejska (z łac. ag-glomero - gromadzę; obszar metropolitalny) - zespół miast połączonych silnymi więziami funkcjonalnymi i gospodarczymi. Rodzaje aglomeracji: (1) monocentryczne - z jednym głównym miastem, (2) policentryczne - z kilkoma ważnymi ośrodkami miejskimi (konurbacja). Według definicji Powszechnej encyklopedii PWN© Wydawnictwo Naukowe PWN SA, Ency2005 Application.

70 km od Gliwic do Katowic i dalej do Dąbrowy Górniczej, stykając się ze sobą granicami. Aglomeracja Górnośląska (AG) - dawniej zwana Górnośląskim Okręgiem Przemysłowym (GOP) - jest obecnie największą konurbacją w Polsce, skupiającą 14 dużych miast i otaczających je uprzemysłowionych terenów. Przy średniej gęstości zaludnienia w Aglomeracji wynoszącej w 2005 roku ponad 1 900 osób/km² (w województwie śląskim: ponad 398 osób/km², przy średniej krajowej 123 osób/km²) i łącznej liczbie mieszkańców wynoszącej 2,175 mln mieszkańców, w ww. miastach mieszka więcej niż połowa wszystkich mieszkańców Aglomeracji.

Tabela 1

Zestawienie podstawowych danych o miastach w centrum Aglomeracji Górnośląskiej

Lp.	Miejsce w Polsce wg liczby mieszkańców	Miasto	Ludność (2005r)	Powierzchnia	Gęstość (liczba mieszkańców /km ²)
1	10	Katowice	315 123	164,6 km ²	2002 osób/km ²
2	17	Gliwice	192 702	134,2 km ²	1528 osób/km ²
3	19	Bytom	198 000	69,32 km ²	2856 osób/km ²
4	20	Zabrze	183 943	80,47 km ²	2285 osób/km ²
5	24	Ruda Śląska	149 000	77,7 km ²	1910 osób/km ²
6	36	Chorzów	114 035	33,5 km ²	3393 osób/km ²
7	80	Świętochłowice	55 527	13,22 km ²	4200 osób/km ²
Razem 7 miast centrum Aglomeracji Górnośląskiej w 2005 roku			1 208 330 (- 191 670 mieszkańców w stos. do 1991r)	573,01 km ²	2108 osób/km ²
Razem 7 miast centrum AG w 1991 roku			1 400 000	jw.	2443 osób/km ²

Źródło: por. przypis 2

Powyższa tabela pokazuje także, że pod względem liczby mieszkańców od wielu lat utrzymuje się tendencja spadkowa. Również ujemne w miastach (i w województwie) jest saldo migracji ludności, co oznacza, że więcej osób wyjeżdża z miast na stałe, niż do nich przyjeżdża: najniższe saldo mają tu: Ruda Śląska i Chorzów. Niekorzystnym zjawiskiem jest też zmniejszający się udział mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, co świadczy o starzeniu się ludności.

Gospodarka kraju nie może się rozwijać bez silnej pozycji Aglomeracji Górnośląskiej, ale też ta aglomeracja nie może się rozwijać bez swoich silnych miast. Synonimem siły, dobrej kondycji jest dobre zdrowie - więc czy nasze miasta są zdrowe? Jak i gdzie na obszarach miast przy tak wysokim zagęszczeniu ludności (średnio 2596 osób/km²), przy średnim udziale terenów miejskich zajętych przez przemysł, czy też zdegradowanych o wielkości do prawie 30% powierzchni miejskiej – następować mogą, a powinny wszystkie te planowane, oczekiwane przez władze wojewódzkie i samorządowe procesy inwestycyjne?

Rys. 2. Zespół miast w paśmie Katowice – Gliwice, istniejące zainwestowanie (oprac. autora z 1992 r.)

Fig. 2. Conurbation in the Katowice – Gliwice range, present development (worked by author in 1992)

Jako planiści przestrzenni, opracowujący dla miast AG dokumenty i dokumentacje planistycznie (w tym przede wszystkim: prognostyczne studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i obowiązujące prawnie plany miejscowe zagospodarowania przestrzennego), wiemy, że szczególnie w sytuacji naszych miast powinno się wykluczyć możliwość zajmowania pod inwestycje wszelkich terenów otwartych, przyrodniczo jeszcze aktywnych (np. tereny zieleni: istniejące parki, zieleńce, lasy – nie mówiąc już o tak ważnym dla przyrodniczego funkcjonowania obszarów miast zachowaniu ciągłości korytarzy ekologicznych, w tym przede wszystkim terenów dolin rzek, potoków i ich dopływów). W strategiach rozwoju miast powinno się także generalnie wykluczyć możliwość zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne (poza ew. gruntami pod ogródkami działkowymi, czy gruntami pod ważne dla mieszkańców

miast inwestycje celu publicznego). W bilansie terenów przeznaczonych pod nowe i restrukturyzowane działalności gospodarcze mamy prawie 30% terenów przemysłowych i poprzemysłowych, proinwestycyjnie zlokalizowanych i uzbrojonych (por. rys. 2).

Nie jest trudno zauważyć, że najsilniejsze zagrożenia w środowisku miejskim – miast śląskich – wywoływane były przez górnictwo węglowe, dominujące w dawnych zagłębiach węglowych. Także powierzchniowo największy udział terenów zajętych przez przemysł górnicy występował w koncentracjach miejsko-przemysłowych, takich jak Górniośląskie Zagłębie Węglowe. Cały system gospodarowania przestrzenią: system osadniczy wraz z usługami podporządkowany był przemysłowi. Przemysł utrudniał, a nawet uniemożliwiał korzystanie z przestrzeni. Brak dostępu do przestrzeni, do terenów zajętych przez monokultury przemysłowe, a także zaniechanie modernizacji urbanistycznej spowodował stan zagrożenia struktury przestrzennej miast. Ten zespół miast śląskich ani w planach rozwoju dawnego województwa katowickiego w skali regionalnej, ani w obecnym wojewódzkim (śląskim) planie zagospodarowania przestrzennego - nie doczekał się „przywileju szczególnego traktowania”, czy jakichkolwiek programów kompensacyjnych.

Zmieniają się zasady kształtowania miast poprzemysłowych, powstają programy zajmujące się warunkami poprawy nie tylko kondycji zdrowotnej miast, ale przede wszystkim poprawy zdrowia ich mieszkańców, poszerzają się pola interdyscyplinarnych badań naukowych⁴. Aspekty zdrowotne, społeczne, ekologiczne na równi i w powiązaniu z ekonomicznymi, odnajdują swoje miejsce w kształtowaniu przestrzeni miejskiej, w jej rewitalizacji i to zarówno w skali miasta, jak i w skali pojedynczych obiektów. Ta potrzeba poprawy zdrowotności, szczególnie w miastach śląskich, wynika z kilkudziesięcioletnich zaniedbań na tym polu: mieszkamy w niezdrowych miastach, oddychamy zanieczyszczonym powietrzem, pijemy „przystosowaną” do picia wodę, której daleko do czystej źródlanej, nasze rzeki i potoki są brudne i cuchnące, żyjemy w zdegradowanym środowisku.

3. ZDROWE MIASTA

Program Zdrowe Miasta został wprowadzony w 1988 przez Światową Organizację Zdrowia dla realizacji strategii "Zdrowia dla wszystkich", a poprawę warunków zdrowotnych dostrzegano na poziomie lokalnym, jako realizację warunków łącznie poprawiających stan środowiska i stan zdrowia mieszkańców.

Według Światowej Organizacji Zdrowia, Zdrowe Miasto to proces, a nie jego wynik, co oznacza, że w hierarchii potrzeb i problemów zdrowotnych najważniejsze jest przede wszystkim dążenie do poprawy aktualnej sytuacji. Przyjęto założenie, że każde miasto może

⁴ Należą tu m.in. coroczne sympozja „Architektura i Technika a Zdrowie” organizowane na Politechnice Śląskiej w Gliwicach.

być "zdrowe"⁵, jeśli będzie tego chciało, oraz jeśli działalność jego przedstawicieli, jego zarządzających, jego struktur - ukierunkowana będzie na poprawę zdrowia.

Na tle krajów europejskich Polska oceniana jest jako kraj o niezbyt korzystnych wskaźnikach środowiskowych, zdrowotnych i demograficznych - nieporównywalnie jednak niekorzystna sytuacja występuje w dużych miastach przemysłowych i ich konurbacjach: upadek tradycyjnych przemysłów, szkody środowiskowe, przeludnienie, postępująca dekapitalizacja i degradacja przestrzeni zbudowanej i jeszcze niezabudowanej, przyrodniczej - wymagają pilnie odnowy, ożywienia i uzdrowienia.

4. REWITALIZACJA MIAST GÓRNEGO ŚLĄSKA JAKO SPOSÓB ZACHOWANIA DZIEDZICTWA ORAZ CZYNNIK ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU I AKTYWIZACJI TERENÓW POPRZEMYSŁOWYCH - POSZUKIWANIE MODELU

Problematyka równoważenia rozwoju w warunkach aglomeracji górnośląskiej obejmuje specyficzne zagadnienia koniecznej rewitalizacji miast przemysłowych i poprzemysłowych, takich jak: Gliwice, Zabrze, Świętochłowice, Ruda Śląska, Bytom, Chorzów, Katowice i dalej miasta od Katowic do Dąbrowy Górniczej. Poszukiwanie rozwiązania modelowego powinno zatem dotyczyć takiego regionu i takiego miasta, którego problemy (konflikty, sytuacje kryzysowe) w sferze infrastruktury społecznej, technicznej, stanu środowiska, czy potrzeb ochrony dziedzictwa kulturowego – obejmują największą liczbę obszarów tematycznych. Przykładem ogniskującym najwięcej aspektów są tutaj Gliwice. Lista problemów jest bardzo długa, ale równocześnie istnieje szczególnie dobra sytuacja wyjściowa dla opracowania wzorcowego projektu: istnieje ramowa koncepcja rewitalizacji całości miasta, zinwentaryzowane zostały tereny poprzemysłowe, istnieje dobra baza dla rozwoju informatyzacji, a ostatnie zalety to silny w skali kraju ośrodek akademicki. To ważna korzyść, bo koncentracja problemów wymaga bieżącego monitorowania sytuacji, ciągłej obserwacji i kwalifikowanego sterowania.

Udziałem miasta Gliwice, jak wielu miast śląskich, jest własna tożsamość, wielokulturowe bogactwo, w tym coraz silniej doceniane dziedzictwo kulturowe przemysłu, ale także tożsamość z pozostałymi miastami w zespole – nierozwiązane problemy śródmiejskich obszarów przemysłowych i poprzemysłowych, brak czytelnych przestrzennie centrów miast, przestrzeni publicznych jako terenów wspólnych i atrakcyjnych dla mieszkańców. Dotyczy to nie tylko problematyki zagospodarowania terenów miejskich, ale także problematyki społecznej, zmieniających się potrzeb społecznych, oczekiwań, nowych proporcji w uczestniczeniu, w przejawianiu i manifestowaniu aktywności (codziennej, zawodowej).

⁵ Do Polski Program Zdrowych Miast trafił na początku lat 90. W 1991 roku powstała Polska Sieć Zdrowych Miast. Dwa lata później Sieć przekształciła się w Stowarzyszenie Zdrowych Miast Polskich. Organizacja skupia miasta i gminy, których Rady Miejskie i Gminne akceptując Statut podjęły uchwały o przystąpieniu do Stowarzyszenia oraz wzięły na siebie odpowiedzialność za realizację na poziomie lokalnym powyższej strategii, adaptując ją do swoich warunków.

Zmianie ulega społeczny obraz tej aktywności, to już nie dominacja ciężko fizycznie pracujących górników, hutników i itp. zawodów. W wyniku migracji „za pracą”, zmiany wykształcenia, ale przede wszystkim w wyniku reorganizacji przemysłu (w znacznej części restrukturyzacji kopalń i hut, likwidacji i „kurczenia się” tych dominujących dotąd, tradycyjnych form pracy) narastają tendencje do unifikacji przestrzeni miejskiej. Starzenie się mieszkańców wyzwała również potrzeby dotąd nieartykułowane tak zdecydowanie (konieczna adaptacja mieszkań i ich otoczenia; gdzie mają wypoczywać, jak spędzać czas w mieście ludzie starsi, dzieci i młodzież?)

Bardzo ważny i konieczny podkreślenia jest fakt, że rewitalizacja tych terenów poza znaczeniem aktywizacji biologicznej i społecznej ma także znaczenie bardzo istotne gospodarczo – mianowicie zakłada się, że będzie ona stwarzała nowe obszary atrakcyjne dla inwestorów, a także może pomóc w przełamaniu recesji obszarów przemysłowych poprzez tworzenie i wyznaczanie w restrukturyzowanej przestrzeni stref rozwoju nowych miejsc pracy. Zmiana funkcji przemysłu uciążliwego dla środowiska na założenia stosowane z powodzeniem w zagranicznych przykładach rozwiązań w postaci parków wysokiej techniki i nauki, parków przemysłu i nowych technologii – to obok przebudowy i modernizacji miast śląskich w centralnej części GOP – nowe sposoby ożywienia gospodarczego tych terenów. Ten gospodarczy czynnik stanowi szansę realizacji takich zamierzeń.

Kryterium zdrowia (jako potrzeba) w procesach rewitalizacji miast śląskich powinno być jednym z podstawowych ogniw modelu rewitalizacji miast śląskich. Model ten zarówno w formie rozeznań i identyfikacji problemów, jak i konstrukcji formy ostatecznej powinien ujmować zagadnienia rewitalizacji w dwóch równoległych obszarach: społecznym i przestrzennym.

5. PODSUMOWANIE

Jeśli otoczenie parkowe inwestycji, atrakcyjny krajobraz (uroda otoczenia) od 50 lat są podstawą powstawania parków technologicznych na świecie (takich jak: Dolina Krzemowa w Kalifornii – o porównywalnej długości około 50 km i szerokości 15 km, pomiędzy Palo Alto i San Jose - na południe od San Francisco, czy też amerykańska Droga 128 - Boston, technopolie w Japonii np. Silicon Island – Kiusiu /Krzemowa Wyspa/ i inne w świecie wzorowane na amerykańskiej dolinie krzemowej), stanowiąc wizytówkę struktur gospodarczych XXI wieku, to przy wszystkich innych zaletach, takich jak: dostępność komunikacyjna: drogi, koleje, lotniska; siedziby uczelni z ich ofertą edukacyjną i potencjałem badawczym, z historycznymi przestrzenno-kulturowymi wartościami dziedzictwa, a przede wszystkim z wolnymi do ponownego zagospodarowania terenami poprzemysłowymi itd. – to poszukiwanym modelowym rozwiązaniem miasta poprzemysłowego mogłoby być np. „Miasto-ogród technologiczny Gliwice”. Miasto poprzemysłowe, łączące na jednym obszarze inspirujące technologicznie instytucje i firmy (instytucje naukowo-badawcze oferujące nowe

rozwiązania technologiczne; firmy poszukujące szans rozwoju dzięki stosowaniu nowoczesnych technologii; instytucje zajmujące się doradztwem prawnym, ekonomicznym i finansowym, instytucje finansowe uwzględniające ryzyko wiążące się z wprowadzaniem nowych technologii; wieloszczeblowe: rządowe, regionalne, ale przede wszystkim lokalne programy wspierania przedsiębiorczości i strategii rozwoju), a jednocześnie – pozostające w zasięgu nowoczesnych środków transportu (dróg, lotnisk, szybkich kolei, portu żeglugi śródlądowej) - wymaga już tylko spełnienia ostatniego warunku gospodarczego sukcesu - zapewnienia wysokiej jakości życia, rozumianego jako warunku czystego i zdrowego środowiska, w tym czystego powietrza, wody oraz atrakcyjnych krajobrazowo pejzaży parków dla życia i pracy (!).

Miasto poprzemysłowe jako ogród technologiczny to nic innego jak zielona alternatywa rozwoju miast śląskich, jako dziejowa kompensacja dotychczasowych warunków życia oraz spełnienie wymagań rewitalizacji, urbanistycznej modernizacji i doprowadzenia obrazu naszych miast do wizji pięknych krajobrazowo obszarów, pozostających w harmonii z naszymi lokalnymi tradycjami i zdrowym, odbudowanym środowiskiem przyrodniczym. Mogłoby być symbolem nowoczesnej gospodarki w Polsce w XXI wieku i miejscem dobrego życia dla jego mieszkańców.

Rewitalizacja miast śląskich stanowi szansę na naukowe rozpoznanie potrzeb, na określenie założeń ich rozwoju oraz kompleksowej renowacji z uwzględnieniem planowania przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, rozwoju infrastruktury technicznej, mieszkalnictwa, ale rewitalizacja jako proces naprawy, odbudowy wymaga jak najszybszego uruchomienia. Decyzje i rozstrzygnięcia o przeznaczeniach terenów miejskich w planach miejscowych, o sposobach i rodzajach zagospodarowania terenów zapadają nie czekając na naukowe, czy wizjonerskie opracowania czy uzasadnienia. Wiele z tych decyzji i ustaleń planistycznych, jeśli nie ostatecznie, to na bardzo długi czas przesądza o losach terenów.

Problemy urbanistyczne śląskich miast mogą być rzeczywistą barierą rozwoju gospodarczego, jeśli nie zacznie się zauważać, że miasta przede wszystkim są dla ludzi – żyją dzięki ludziom.

Mieszkańcy miast nie tylko w nich śpią i pracują, bo sen i praca to nie są ich (nasze) jedyne potrzeby. Rozwijamy nasze potrzeby, te wyższe jak prawo do lepszego życia – żeby nasze miasta były użyteczne i zdrowe, a to oznacza również piękne.